

”רְאֵה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוֹכַל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עָוְתוּ”

תיקון יהודי מול תיקון הינדי – תיקון העולם מול תיקון אישי

מושג ה**תיקון**, תיקון הקלקולים שנעשו במודע ושלא במודע על ידי כל בריה בעצם מעשיה הלא טובים, מלווה את היהדות לדורותיה, בשיח סדור באופן מעשי מהגיגי חז”ל לדורותיהם, דרך המיסטיקה היהודית לדורותיה, מושג זה מתעצם והולך עד היום. מושג ”התיקון” הוא גם מושג ”התעלות” ההינדית, בו הכוונה, השתחררות מתוצאות המעשים בעולם החומר, ודבקות באל, הם התיקון הנדרש בגורלו של כל אדם. רב המשותף ביניהם, אך קיים גם הבדל מהותי יסודי, שממנו נגזרת גם תפיסת האדם את מקומו בעולם, את האל, ובמיוחד את תכלית מעשיו. הבה נציג עמדות אלה, ומסקנות- כל אחד עם עצמו.

תמצית הממצאים

ככלל נמצא, שבעוד היהדות רואה באדם מכשיר לתיקון העולם, וממנו לתיקון עולות ההיסטוריה שנעשו לעם היהודי לדורותיו, התפיסה ההינדית היא פרטנית אישית. ”התיקון” היהודי הוא תיקון מסטיה מדרך המצוות וההלכה. היהודי המתקן את דרכיו ימצא שגורלו תלוי במעשיו בהווה, אך גם במעשים שנעשו בעבר כל ידי נשמתו המתגלגלת, אי אז בנבכי ההיסטוריה, כמו גם מעשי אבות אבותיו, ובעקרון, חלק מהאחריות על שלמות העולם, תיקונו, מונחת כל כתפיו. ההינדי לעומתו, מבין שהעולם כהוויה (בה ”העולם הזה” הוא חלק ממנה), עומד בפני עצמו, נייטרלי, אינו מעדיף איש ואינו דוחה איש. העולם אינו תלוי במעשים של הברואים המצויים בו. ”העולם הזה”, הוא העולם החומרי נברא ונהרס עברו, ואין בכך ולו כלום עם העולם- ההווה הנצחית והקבועה. מחזורי בריאה, הרס חלקי והרס מוחלט ולידה מחדש של העולם החומרי, היא אמצעי לתמרץ את הנשמות, כדי שיתעוררו ויתעלו מעולם החומר, בתובנה אחרת משהיתה כשנכנסו אליו. כך שהאחריות לגורלו הרוחני, הביטחון ואושרו שלו בלבד, הם מעשיו והלך רוחו האישי.

מקורות

לדיון על ”תיקון” יהודי עיקר המקורות הם ספרי המיסטיקה היהודית לעניין התיקון (שמטבע הדברים קשור לגלגול), שמרכזם הוא ”תורת הגלגול”, מבוא, מאת ר”ח- רבי חיים ויטאל מפי האר”י הקדוש (מאה 16); ספרים נוספים של ר”ח; ”תומר דבורה” ר’ משה קורדובירו מאה ה-16; ליקוטי מוהר”ן (מאה 19) ועוד מידע מאסופות בעניין קדומים ומאוחרים. למושג ההינדי, המקורות המרכזיים הם ”שרימד-בהגוותם”, ובהגוד-גיתה, שלעניינו כאן, היא סיכום מתומצת ונהיר גם של מושג זה. לשם מניעת הצפת הקורא ולשם שמירת רהיטות הקריאה, (כמעט) ולא צורפו ציטטות ולא הפניות למקורות, אלא עיקרי הדברים ללא סימוכין.

תקציר אודות "תיקון"

לכאורה, המושג פשוט – פשע- נענשת, עליך לתקן את שעוית. אך מיד עולות סוגיות, שהעיקרית שבהם היא – מהו חטא? מה מתקנים ועל מה? והמשנית – כיצד זוכים במחילה? וברקע: מהו העולם? מהו בוראו? מה תכלית האדם בעולם? הכוונה בבסיס "התיקון", היא לתקן את השגיאות, התפיסות המוטעות והמעשים הלא הולמים במודע (חטא) כמו גם לא במודע (גם חטא). לתקן את המידות, סולם הערכים על פיהם המתקן חי, ואת הכוונות הלא טובות, הטיית הרגשות שמסיתות מדרך הישר, הראויה, הנכונה. התיקון הוא איפה מעשה **אקטיבי**, שינוי פנימי, הכרה בחטא ובקלקול, שמתקן למעשה את הקלקול, ומאפשר המשך זרימת העולם או הגורל האישי, שהחטא/ הקלקול עצר בעדו.

נשים לב שלא כל מילה **"תיקון"** הנו תיקון מידות ו/או קלקול דתי או מוסרי. למשל, "תיקון ליל שבועות" הנו הכנה ליום מתן תורה, סיכום, ולא "תיקון" קלקול כלשהו.

קיצור תולדות ה"תיקון" היהודי

מושג התיקון היהודי מוסיף עוד רובד לכמעט מובן מאליו הני"ל, בטענה שיש לתקן תוצאות של חטא, עוולה, סטיה מדרך הישר, היא קודם כל פגימה בציות עיוור לרצון האל. חטאת, אתה חייב תיקון, אחרת תישאר "תקוע" בעולם החומרי, ורק תסבול.

הממסד הרבני וזה הקודם היסטורי - הכהני, טוענים לידע מיסטי ממקור ראשון מהו אותו רצון האל המוכתב מלמעלה, ומכאן הסמכות המקודשת המקובלת ו/או ניכפת על הקהילה. בעבר הרחוק, נהנו הכהנים מקשר עם אלוהים באמצעות נביאים, הלבוש הכהני (האיפוד) וחלומות שאנשים מוסמכים יכלו לחלץ מהם את רצון האלוהים, וכמובן "רוח הקודש" שנחתה על המאמינים. לעומתם, הרבנים¹, שהשליטו את דרכם הדתית ל"יהודית" המוכרת כיום, סתמו ערוצים אלה. לאחר חורבן הבית, בטלו באופן גורף כל הסתמכות על הנבואה, פרשון חלומות, קורבנות, לבוש הכהנים וגם כל התיחסות למצב רוחני -"רוח הקודש". בניגוד לכהונה הקדומה שהסתמכה על חוויות מיסטיות וחפצים מקודשים, לשם חילוף משמעות ורצון אלוהים, כמו גם תכלית תיקון כללית ואישית, פונים הרבנים אל **כתבי הקודש**² שהפכו לערוץ הקשר היחיד עם רצון האל וכנוונותו. הקשר יהיה תוך כדי חילוף תשובות מתוכם, מתוך הנחה שכוונת האל מוכמנת בהם. עיקר החובה הרוחנית מוסרית במקרא, הייתה ונותרה עד היום אבן הפינה לדרך הישר היהודית -

"מה אדני אלהיך שאל מעמך פי אם ליראה את אדני אלהיך ללכת בכל דרכיו ולא תהבה אתו ולעבד את אדני אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים י, 10). למרות זאת, לא נמצא בספרי המקרא את

המושג **תיקון** במשמעותו הדתית הנוכחית³.

מושג התיקון במשמעות הנוכחית עוצב על ידי חז"לנו לדורותיהם, וממשיכיהם מימי הביניים ואחריהם, שהחריגו את חיי האדם ממהלך חייו הנוכחיים, אל העולם הבא, ובהמשך (השיא הוא האר"י וממשיכיו מאה 16) דובר על גלגולי חיים של הנשמה, סיבות לגורלה ותכלית מעשיה.

1 היהדות העכשווית היא מסורת התורה שבעל פה, החל מהתנאים מהמאה 1 לספירה וממשיכיהם עד היום
2 הרבנים (התנאים) כבר בשלהי המאה ה-1 או תחילת ה-2, קבעו וקיבעו איזה כתב יהיה קודש ואיזה לא (יהפוך לספר חיצוני), יוחרם, ודינו להיעלם. ר' עקיבה אמר שמי שמעיין בהם (בספרות החיצונית) אין לו חלק בעולם הבא.
3 בספרי המקרא ישנו מגוון גדול של נגזרות שונות של **ת.ק.ב.**, אך עם משמעויות אחרות, ודאי לא בהקשר הנשמה של המיסטיקה היהודית המאוחרת בהרבה, שהיה מושג זר למקרא. כל מי שמראה אחרת באותות ופרושים, מדבר מהגיגי ליבו בלבד ללא כל ביסוס עובדתי סביר.

יש להעיר, שהגלגול ותפקידו המרכזי בתיקון הנשמה, על שסטתה מדרך הישר ומרצון האל, הייתה שולית ואזוטריית ליודעי ח"ן בלבד, וגם לא מקובלת באמת על הממסד הדתי היהודי. רק בשלהי המאה ה-20 הפכה לנושא מרכזי גם בשיח הממסדי הדתי. עד היום (2016) לא נמצא בארון הספרים היהודי הסטנדרטי, ספרי קבלה ככאלה, וגם לא טקסטים משמעותיים אודות גלגול נשמה ותיקון.

מאפייני התיקון היהודי

מעשית הפך התיקון היהודי, לסיבת גלגול הנשמה המעיק של מחזורי לידה-מוות עד כפרה מוחלטת על המעשים הלא טובים, ושיבת הנשמה למקומה הרוחני הנצחי. באמצעות ה"תיקון", מספקים הסבר, הצדקה למצבו בהווה של היהודי, והסבר מיסטי גם למועקות ואסונות אישיים בהווה. מטרת התיקון היא איפה כדי למנוע בעתיד הקרוב או הרחוק (גלגולים עתידיים), מועקות ואסונות נוספים על שארעו כבר, ומצד שני, לספק הסבר, "למה זה קרה לי/ לנו". כאמור למעלה, באופן מעשי השיח התחדד רק בתקופת האר"י הקדוש ואילך, שהפך את הנשמה והתיקון למשנה סדורה פחות או יותר, וגם זאת כפינה אזוטריית בממסד הדתי.

1. תיקון כללי:

"חטא" במהלך החיים הנוכחיים, הוא בורות/ אי הכרת ההלכה על דקדוקיה, ומכאן גם נכשלים ולא מקיימים אותה כהלכה. יש המוסיפים גם הפרת משמעת פנימית, הורדת המתח וריכוז, בכל הקשור בעשיית טוב (הכוונה למצוות והלכות): בעקרון- על האדם לתקן את "מה שחיסר וחטא בגלגולים קודמים". בפועל, כל עגמה וסבל בחיים האלה, ניתנת לתרוץ על ידי חטא כזה או אחר שנעשה בגלגולים קודמים.

למשל, נמצא נוהג מקובל לתרץ סבל של פלוני, גם אם הוא צדיק בן צדיק, בתואנה (שלא ניתן להוכיח) שעבר בגלגול הקודם על חטאי "כרת", (חטאים אהובים במיוחד להטחה בפני היהודי הסובל ולהטפה ללא כל ביסוס, העיקר הפחדה, על כי חטא) – כלומר, עבר על אחד או יותר מ-36 האיסורים במקרא שמלווים בעונש כרת - "ונכרתה הנפש ההיא" מעמה/ישראל/ מהקהל וכיו.

המסר הסמוי בהוראת צורך בתיקון הוא החדרת איום ופחד בלב המאמין המבולבל, שעליו לדבוק במצוות ובהלכה כלשונה, ללא סייגים וויתורים אישיים.

נמצא למשל, הצדקת הסבל שעבר איוב, בו כידוע איבד את כל משפחתו ורכושו, כי בגלגול קודם עבר על חטא הנידה (חלק מחטאי "כרת"). מיותר לציין שאין ולו רמז על כך בספר פילוסופי- אלגורי נפלא אודות חטאים ארציים אלו, כמו נידה שנשמתו של איוב עברה בגלגול הקודם. או למשל, הכרזה שכל הרעות שנופלות על היהודים הם תמצית חטא המרגלים⁴ בגלגול המתחדש, הנמשך עד ימינו.

ככלל נמצא שמה שחשוב לאגינדה הדתית-קהילית, מעבר לחטאים מקדמת דנה, הם חטאים יהודיים גנריים, הרלוונטיים לכל מקום ולכל זמן, כמו פגימה במשפחה – (ניאוף, נידה – שהוא

4 חטא המרגלים אהוב על המיסטיקנים מימי חז"ל עד ימינו, ועליו תולים רעות החולות, אסונות וכיוצא באלה שנפלו על היהודים מאז ומעולם עד עולם. במקרא עצמו מסופר שכתוצאה מכך "במספר הימים אשר תרתם את-הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשא את-עונתיכם ארבעים שנה ידעתם את-תנאיתי", בנוסף לתבוסות מהכנעני והעמלקי. (במדבר פרק יד).

מחטאי ה"כרת"- אי הסכמה לייבום, בן/ת זוג לא יהודיה), שהפכו לטרדות המרכזיות של הקהילות היהודיות באשר הן, ומכאן חשיבות התיקון.

גם צדיקים גמורים, המופיעים בעולם הזה כאנשים, או "בעיבור" (כניסה ויציאה של נשמה זרה לאדם אחר חי- "דיבוק"), שבאו לשם הדרכה והנחיה של החוטאים למען יתקנו דרכיהם, נדרשים צדיקים אלה גם לתיקון אישי, ולו של חטאים קלים. במקרה ידוע, מפי רו"ח (ר' חיים ויטל, ממשיכו של האר"י הקדוש) בכבודו, מסופר על צדיק שנשמתו עזבה באופן זמני את גן עדן, ונכנסה לאשה חיה, שאומר לרו"ח "על חטא קל שנשאר לי לתקן, וגם להיות שליח לכם, להשיבכם בתשובה מרוב עבירות שבכם". או בתיעוד אחר של מעשי האר"י הקדוש- כיצד תיקון נשמת שוחט שהתגלגל לתיש, על כי שחט בסכין פגומה, אף שהפגימה לא נראתה כלל בעין, ולשוחט האומלל לא היה מושג על כך.

2. תיקון עולם

התיקון היהודי מכיל קודם כל אלמנט של תיקון העולם שהתקלקל, שמיש משליך על תיקון הנפש הפרטית. על כל יהודי מוטלת משימה של תיקון העולם, להעלות אותו מהשפל שנפל בעקבות חטא האדם הראשון. על פי רבי נחמן מברסלב, מדובר בתיקון **ההרמוניה השמימית הקוסמית שהתקלקלה**. הרמוניה זו כלולה מ"עשרה מיני נגינה", הלא הם עשרה "תדרים" של קדושה, המכוונים כנגד עשר הספירות הקבליות, ואשר בכוחם לתקן את עשרת כוחות הנפש ולהזרים לתוכם רוחניות ושמחה, עד שיפתחו כל הערוצים החסומים בנפש.

3. תיקון מעשים פגומים משחר הבריאה

נמצא בכתבים קבליים בגרסאות וניסוחים שונים את הראיה, **שמהות מורשת ישראל לדורותיה, מבריאת העולם עד היום, היא תיקון מעשים פגומים משחר הבריאה**.

למשל, "תיקון זיווג אדם וחווה"; התפיסה שנח בא לתקן את הקלקול של חטא האדם הראשון; אברהם אבינו שבא לתקן את חטאי קין והבל, חטאי נח, חטא האדם הראשון, וכך הלאה. כל צדיק/אחר בא לכפר-לתקן על חטאי קודמיו.

במילים אחרות, לא די בכך שהאדם נושא על ליבו וגבו רגשות אשם על חטאיו הקטנים (בדרך כלל), אי ציות מלא למצוות ולכללי ההלכה, במודע ואף שלא במודע, עליו גם לשאת את חטאי אבות אבותיו עד האדם הראשון. אך זה רק פן אחד של הסוגיה. שכן מדובר, בין השאר, גם על אפשרות שנשמת אותו יהודי שמחפש לעשות תיקון, היה **מעורב פיזית** בגוף של אדם אחר מן העבר, באחד מחטאי העם בעבר הרחוק בגלגול כלשהו בעברו, וכך הופך התיקון קונקרטי יותר מאשר "תיקון חטאי אבותינו". למשל, לתקן את מה שעוולת בזמן חורבן הבית, ובכך תרמת גם אתה את חלקך באובדנו...

4. תיקון חטאי אבות אבותינו

על פי תפיסה מקובלת בקבלה⁵, לכל הנשמות בעולם מוצא אחד - **נשמת האדם הראשון**. בעקבות חטא עץ הדעת, נשמתו התחלקה/ התנפצה לאינסוף נשמות, שכל יהודי הנו אחד מהן. חלוקה, שבר, פיזור וניתוק זה, מותיר כל נשמה בלתי שלמה, שכן היא נותקה מהמקור העליון לה היא מיועדת. חטא עץ הדעת הוריד את העולם לשפל, ומכאן הייעוד והשאיפה של כל נשמה ונשמה

5 נעיר שעד היום אין זרם ראשי של "קבלה" מאורגנת, שיטתית ומוסכמת על הכל/הרוב.

היא לתקן את עצמה, ובכך לרומם את העולם חזרה, ואישית להיות ראויה לחזור למקור, ובכך גם לחדול מלהתגלגל.

כל נשמה ונשמה נושאת על כתפיה חטאים ("שהרי כולם היו שותפים עם האדם (הראשון) באותו החטא, להיותנו כולנו חלקים מנשמתו הכוללת") או למשל "חיים (של חטאים) של יהודי אחד דוחים חבלי משיח". באופן כללי ישנו חשבון קוסמי לכל אחד ואחד, מה עשה רע מבראשית ("אם לא יידע איפה היה ביסד ה' הארץ, דהיינו מהיכן שורש נשמתו, ומה פגם בגלגוליו הקודמים"), מה חלקו בחטא עץ הדעת, כמו גם מה חלקו בחורבן בית המקדש. לצד אלה מוזכרים חטאים מכוננים של קין, מכירת יוסף, רצח גדליהו ועוד, כהסברים לתלאות וסבל לאומי ואישי של אישים מהפנתיאון היהודי לדורותיו (למשל, הוצאה להורג של "עשרת הרוגי מלכות" שבראשם ר' עקיבה⁶, היה על מעשה מכירת יוסף. או למשל, העיסוק במשיח ובגאולה הצפויה רצוף בטיעון שהמשיח לא בא, למרות רצונו להגיע ולגאול אתה עם מיסורים, בעטיים של עוונות שעושים/ עשו ישראל).

5. תיקון חטאי הורינו כשיצרו אותנו

לצד רגשות אשם, אשמה, והצורך הדחוף בתיקון, מוטבעים בכל גוף ונשמה, פגמים שלא באחריותו כלל, כמו חטאים של ההורים. ומכאן יש צורך בתיקון גם פגמים אלה: **גורל האדם מושפע ממעשי הוריו**, גם על מעשים אלה חל התיקון האישי, למרות שאין זה מעשי ידיו וליבו בפועל. רגע היווצרות הילוד העתידי הוא קריטי לגורלו. גורל הילוד נקבע גם על פי מצב הרוח הנפשי הרגעי, ותפיסתם המוסרית-דתית של הוריו בשעת העיבור ממש. מחשבת האדם בשעת ההזדווגות תורמת לעיצוב אופיו של הוולד הנוצר, וקובעת מה יהא טיבה של נשמת יוצא חלצו וגורלה.

בסיכום קצר ניתן לומר, שתפקיד התיקון היהודי הוא קודם כל **לגלות** מגוון מעשים שיש לתקנם שנעשו על ידי החוטא ואבותיו. כל יהודי נושא על כתפיו אשמה גדולה, ששורשיה במעשיו הקטנים האישיים בהווה, בעבר ובגלגולים קודמים, במעשי אבות, וחטאי אבות אבותיו, שחלק ממעשים אלה נעשו על ידי הנשמה המצויה בגופו בהווה. כל אלה מחוייבים לתיקון. גילוי מהות החטאים אותם יש לתקן מוטל על ההנהגה הרוחנית במקום. ככלל מדובר בסטיות מצויות ממצוות, הרהורי חטא, וגם דרך הקפדה על קוצו של יו"ד בכל הקשור לסטיה מצויות למצוות ולהלכה.

בנוסף אנו מוצאים מהטקסטים העוסקים בכך, שלמעשה היא כלי ביטוי לאפיון התיקון הנדרש באגינדה הדתית ברוח הזמן והמקום הייחודיים: בדרך כלל חטאים שמאימים על שלמות הקהילה בזמן ובמקום הנדונים, כמו כפירה באמונה על ידי פזילה לרוחות ההשכלה והמדע, אי ציות להנהגה הרוחנית הקיימת, נהייה לתנועות דתיות אחרות (קראים, שבתאים, חסידות...), שלמות המשפחה והקהילה, בעיקר על רקע בני זוג שאינם יהודיים ועוד.

6 בַּשְׁעָה שֶׁהוֹצִיאוּ אֶת ר' עֲקִיבָא לְהַרְיגָה זָמַן קָרִיאת שְׁמַע הָיָה, וְהָיָה סוֹרְקִין אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמִסְרָקוֹת שֶׁל בְּרָזֶל, וְהָיָה מִתְפַּנֵּן לְקַבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם בְּאַהֲבָה. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו: רַבּוֹנוּ, עַד פֶּאֶן? אָמַר לָהֶם: כֹּל יְמֵי הָיִיתִי מִצְטַעֵר עַל פֶּסוּק זֶה: "וְאַהֲבַת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לֵבְבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" (דברים ו, ה) – וְאַפְלוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נִשְׁמַתְךָ; אֲמַרְתִּי: מִתִּי! בֵּא לְיָדִי וְאַקְיָמוּנִי! וְעֲלֶשׁוּ שְׂבָא לְיָדִי – לֹא אֶקְיָמוּנִי? הֲיֵה מֵאַרְיָךְ בְּ"אַחַד" עַד שִׁצְאָה נִשְׁמַתוֹ בְּ"אַחַד". [בבלי, ברכות ס"א/ב].

”התיקון” ההינדי

כדי להבין את הנדרש ומאפייני התיקון ההינדי (שכאמור למעלה, נתמקד כאן בתפיסת זרם הוישנווי מכלל התפיסות בדת ההינדי).

השוני המרכזי מזה היהודי, הוא בתפיסת האל, מקום האדם בעולם וייעדו.

1. האל הוא אחד, הוא בכל והכל בו. רואה באופן שווה את כל הברואים, שכן הוא מבחין בנשמה, ולא בחומר הזמני והחולף ממילא שהיא עוטה כגוף; אותם ההבדלים הפיזיים שנראים בעיני בשר ודם כיצור חי, דומם ואדם.
2. מכאן אין כל הבחנה בין כל הברואים, כלם שווים. ההבחנה היא בזכות קבלת חסד אלוהי אישי, שגובר ככל שמידת ההתקדמות הרוחנית שלהם גבוהה יותר: השלב הרוחני נבחן בשני הבטים מרכזיים: (1) על כל פעולה להיעשות לא למען פירותיה, רווח אישי, ו- (2) מידת המסירות, לשירות השובב, ומכאן צומחת גם ההתמסרות לאל, ולא למען ערכים שמטבעם הם חומרניים, שמסיטים מהנתיב הרוחני.
3. אדם שתיקן דרכיו, הוא שולט בחושיו, מאוויו והאגו, ומנתבם לשירות והתמסרות בלבד. הנשמה שלו היא לקראת סיום שהותה בעולם החומר, וניתוק מעגל הגלגול – לידה, מוות וחוזר חלילה.
4. הנשמות הן המהות האישית של כל אחד ואחד. הן מושלכות לעולם החומרי, שאין לו דבר וחצי דבר עם שלמות ”העולם” בכלל. ”העולם” הוא מרחב רוחני, אלזמני ומכאן נצחי. ”העולם הזה”, הוא עולם החומר, שבו מצויות הנשמות, מוטבעות בגופים חומרניים בנעים וכדומים. עולם החומר הוא שדה/ מרחב בו הנשמות מצויות בגוף חומרי, לשם לימוד עצמי, הפקת לקחים להשגת התובנה והידע הנדרש להשיג את שתי מטרות העל שמוטלות על כל נשמה ונשמה. כל מעשה שמסיט אותן מהנתיב – ידע, שירות והתמסרות, גורר תוצאה, שיש לתקנה, ובכך סיום הגלגול העולם החומר מתעכב. עם סילוק כל תוצאות הקרמה- התוצאה לפעילות, חוזרת הנשמה לכור מחצבתה הרוחני לנצח.
5. ”רצון האל” אינו כפייה, וגם לא הענשה על סטייה מהנתיב הרוחני. הידע הנדרש להצליח בנתיב הרוחני ניתן בשם האל, או אף במו פיו, בכתבים המקודשים⁷. נמצא שהאל נייטרלי לגמרי, והסבל והרוע שהאדם חווה, הם קודם כל תוצאות מעשיו האישיים של האדם. האל אינו כועס ואינו כופה, אינו נוקם ואינו מתאכזב. מקומו של האל ההינדי הוא בחסד שהוא מרעיף על הנשמות שהבינו שעליהן לתקן את דרכן ואורח חייהם החומרניים כדי להיחלץ מהם, לייעוד גדול בהרבה מרווח אישי זמני חומרי לאגו ולכיס. ומי שעדיין לא הבין- ממשיך את חיי החומר, במעשים ותוצאה, שכרוכים בסבל, עגמה מוות, לידה מחדש וחוזר חלילה.

התיקון האישי

התיקון ההינדי הוא עם כן, באחריות הנשמה האישית בלבד. אין לאל כל מעורבות מלבד עידוד וחסד. על ההינדי מטלה רק תיקון דרכו האישית, שיש כאלה שמתוקף תפקידם (כמו שליטים, מצביאים) משפיעים גם על רווחת האנשים ושלום העולם.

⁷ הדוגמה הבולטת ביותר ל”מפי האל” היא ”שירת האל”- הבהגוד-גיתה, שהוא דיאלוג בין קרישנה, האל, לבין ארג’ונה, דמות מופת אך בשר ודם, בו מוליך האל את ארג’ונה, מפרט ומסביר את ייעוד כל אדם, והדרך שיש להלך בנתיב הרוחני לשלמות.

האל כמו גם העולם אינו זקוק לתיקון. התיקון היחידי הוא של כל אדם בנפרד, על נתיבו וגורלו האישי בלבד.

עם זאת, האל משנה תדיר את העולם, שהחיים בו לא יהפכו לשגרה מטיבה, כדי לנער ולעורר את הנשמות ממצבם האשלייתי החומרי. לשם כך העולם החומרי נברא ונהרס במחזורים קבועים⁸, מעורבות האל בחיי האדם הפרטי, נשקפת גם באפוסים הגדולים ההינדיים, בהם אלמנט סיפורי מרכזי בו האל יורד לארץ בדמות אנוש או אף בעל חי, כדי להקל על העומס שמוחץ את אמא אדמה מהמון חוטא, ועושה רק לביתו, לצרכיו על חשבון אחרים. באפוס רמהיאנה - Ramayana למשל, ראמה עם עוזריו הנאמנים, קוטל זדים שמונעים מכהנים לבצע את עבודת ההקרבה והשירות הרוחניים. באפוס מהברטה - Mahabharata, מחולל קרישנה בעקיפין, מלחמה איומה בין שני פלגים במשפחת המלוכה. באפוס זה נמחה למעשה מעמד הלוחמים והמנהיגים המדיניים, כמעט עד האחרון שבהם⁹, כי הם סטו מדריך הטוב כיצד לשלוט ולתחזק תשתית, בה האנשים יכולים להשקיע להתקדם רוחנית.

כל זאת נעשה כדי לעורר, לתמרץ ולהעיר את הנשמה שתפעל לתיקון הבנתה ויציאתה מהבורות (החשיכה) אל ההבנה והטובות. מכאן גם, העולם החומרי אינו אלא אמצעי חינוכי של הנשמות, לא מציאות העומדת בפני עצמה.

התיקון הוא עם כן, התמסרות מוחלטת רק לאל, התנתקות ושליטה מלאה מדרישות החושים, מאווי הגוף והאגו. אמנם ניתן לראות גם בתיקון ההינדי, זכר לחטאי העבר, וחרטה, אך לא לחטאי אבות, ההפך, אין קשר לטוב ולרע, בין גורל אב חוטא לבין בן חסיד ודבק גדול בטוב ובאל, ולהפך.

תיקון יהודי מול תיקון הינדי.

ההבדל המהותי בין היהודי להינדי הוא עם כן, "תיקון עולם" לעומת "תיקון אישי".

התיקון היהודי כרוך בדקדקנות הלכתית, דרישות מפליגות בהטחת אשמה על חלק במצב המשפחתי, הקהילתי, הלאומי ואף של העולם. תרוצים והסברים על המתרחש כעת, כתוצאה של עברה כלשהי, הפרת מצווה כלשהי, על ידי היהודי או של אבות אבותיו.

התיקון ההינדי הנו דרישה פשוטה (לכאורה) הממוענת אישית, בגוף שני: לך קדימה בדרך המנותבת לטוב. אל תביט לאחור. אתה אחד ממספר עצום של נשמות המגולמות כרגע בגוף חומרי כלשהו. אינך יחיד ואינך מיוחד אלא בעצם טהר כוונותיך, ליבך וכמובן מעשיך בפועל והמגמה שלהם בה אתה נוקט. העולם קיים כך או כך. גורלך בידיך בלבד, והגמול הוא על מעשיך בלבד ובאחריותך הבלעדית שלך בלבד. הרעה הבאה עליך, היא מנייטרליות העולם כלפיך כמו גם תוצאות

8 מחזורי העולם החומרי הם 100 שנות ברהמה (כ- 300 אלף מיליארד שנה שבסופם העולם החומרי נמחה לגמרי, ומתחיל מחזור חדש בריק מוחלט שמתמלא), דרך "יום ברהמה" (כ- 4.3 מיליארד שנים שבסופו העולם מתרוקן מכל החי שבו, ומתחיל להתאכלס מחדש). דרך מחזור של 4 עידנים (כבני כמיליון וחצי שנה כל אחד), החל מעידן "הזהב" בו חיי האדם הם מאה אלף שנה, והכל חיים בטוב וחיי מוסר שלמים, דרך הדרדרות, עד לעידן הרביעי, עידן הברזל (בו אנו כרגע) בו המוסר מדורדר, חיי האדם קצרים ומלאי סבל. רק לשם פרופרציה, הקוסמוס, העולם בו גם אנו בו כרגע קיים 13.5 מיליארד שנה, פלנטה ארץ 4.5 מיליארד, חיים של בני אדם מוכרים כיום, מספר עשרות אלפי שנים בלבד.

9 פרט לשושלת הפנדווים ששולטת בעולם אחרי המלחמה, ומיעוט מלכים ברחבי העולם ששרדו.

מעשיך. האל לעולם לא מעניש אישית ולא נוטר רעה, גם אם לא עמדת בדרישות המחמירות של שליטה ברצון, במאויים ודרישות האגו, והריסון הרצון לרווח אישי. כלם בעיניו שווים וראויים להגיע אל הפסגה, היעד הרוחני. ■■

לקריאה נוספת, ראו סדרת מאמרים והרצאות מוצעות בסדרה כשהאר"י פגש את הרי:

- "כשהאר"י פגש את הרי; גלגול נשמות – יהודית והינדית, תפיסות מוסר שונות" (יוני 2016)
- "האדם החופשי, כשהרמב"ם קרא את הבהגוד-גיתה" (יולי 2016)
- כל סדרת "כה אמר המורה", (לפנות בשביל זה הרבה זמן) ביניהם: האיש שרצה להיות חופשי (יולי 2016); "על המעשה והתוצאה" (פברואר 2016); "על הנתינה" (פברואר 2016); "נוטה למות הובהל אל המורה" (יוני 2015); "מי שטוב, אז רע לו" (פברואר 2010)

לפרטים אודות סדרת הרצאות בנושאים מגוונים למעוניינים, ראו [/http://avrumbooks.com](http://avrumbooks.com)

החל מאמצע אוקטובר 2016